

Zápisky legionáře

Josef Mlčoch, 1918

Josef Mlčoch

Zápisky legionáře

Anabáze přes Sibiř kolem světa

GRANIT

Text © 2017 Josef Mlčoch, fotografie z archivu autora

Design © Granit

ISBN 978-80-7296-108-5 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7296-109-2 (PDF)

Takto vypadala obálka deníku, který si začal psát Josef Mlčoch při svém nástupu na vojnu.

Červen 1914

28. června jsem odjel s naší jednotkou na sokolský slet do Brna. Na nádraží stály zástupy českého obecnstva vítající nás. Odešli jsme do Králova Pole, kde jsme nocovali.

Další den ráno v 8 hodin zkoušky na sletišti u Králova Pole. Odpoledne o 1 hodině seřazení u Besedního domu a průvod městem. Šlo nás v krojích asi 18 000. Stotisícový dav lidu českého nás vítal a provolával slávu. Průvod byl slavnostní, jen u Německého domu incident s buršáký. Na Kiosku vedli němečtí učitelé svoje žáky okolo nás, přitom na nás s nadávkami plivali. Ve 3 hodiny začalo cvičení. První šly ženy na prostná. Po nich náš nástup (asi 5 000). Po druhém sostavu jsme pozorovali velký šum a vlnění v obecnstvu na tribunách. V tom okamžiku náčelník Č. O. S. Vaníček oznámil lidu zprávu o ubití Ferdy a příkaz o ukončení sletu.

Zároveň prosil obecnstvo klidně se rozejít domů. Odcvičili jsme ještě třetí sostav a odešli ze cvičiště. Těž moře národa se pomalu rozcházelo. Nikdo nechtěl věřit, že se vražda stala, myslelo se, že je to provokace buršáků. Naše hanácká župa dostala rozkaz do 12. hodiny odejet z Brna, což jsme vyplnili. Zároveň s námi odjížděla deputace srbského Sokola pod stínem bodáků. Chtěli je totiž němečtí patrioti pobít, což se jim díky našim bratrům nepovedlo. Dojeli jsme domů a očekávali věci dalších.

Přišlo pokořující ultimatum Srbsku. Hned každý věděl, že na takové podmínky Srbsko nepřistoupí. Hned na to (28.–29. července) vypovězení války Srbsku.

Světový požár nastal. Odejel jsem do Vídně a sice k firmě Verchalovský a spol. Práce bylo mnoho. Přizpůsobovaly se všechny stroje na výrobu nábojů. Dostal jsem se na stavbu motorů pro letadla i automobily. Nastaly dny vysilující práce, neboť se dělalo pro armádu, pod vojenským dohledem. Kdo se nedostavil do práce, byl ihned trestán žalářem nebo tělesnými tresty.

Události se vyvíjely den ode dne. Do války vstoupilo Německo, Rusko, Francie, Černá Hora, Belgie a Anglie. Na vídeňském ministerstvu války byl plakát s německým nápisem: „Zde se přijímají další vypovězení války.“ Chtěli se páni smát, ale ve skutečnosti jim do smíchu nebylo. Rusové se tlačili ku Krakovu. Život ve Vídni tou dobou byl dosti smutný, nebylo potravin, zvláště chleba. Okolo Vídně se horečně stavěly okopy.

1915

■ **13. března** jsem byl zavolán k odvodu a vzali mě.

■ **15. března** jsem nastoupil vojenskou službu a sice k vídeňské artilerii do arsenálu na opravu děl. Domů jsem nejel. Nevojančil jsem ale dlouho. Za 13 dní mě firma vymohla znovu na práci do závodu. Štěstí se ale dlouho nesmálo. Přišel příkaz dělat i v neděli a 11 hodin denně. My však odepřeli. Kdo nebyl voják, byl zavřen, a kdo jím byl, ten byl poslán k části. Já byl poslán ke 3. pluku do Kroměříže. Tedy domů. Byl jsem ale zklamán. 3. pluk se odstěhoval do Brna, kam jsem i já odejel. Byl jsem dán k 9. kompanii. Za několik dní jsem byl poslán k oddílu strojních pušek.

■ **2. května** jsem odejel do Brucku v kulometnou školu. Tam jsem byl měsíc, pak jsem byl poslán do arsenálu na zbrojářský kurs.

■ **5. srpna** jsem se vrátil ze školy jako desátník ku pluku. Dostal jsem 5 dní dovolenou domů.

■ **12. srpna** jsem odejel s oddílem na frontu. Cesta smutná, jelo se většinou v noci. Jelo se přes Kelc a Radom do Brest Litevska. Tam jsme vystoupili z vagonů. Ruská armáda tehdy ustupovala. Náš oddíl dostal rozkaz jít pěšky za 4. batalionem. Těžké a namáhavé pochody. Svou část jsme našli ve Vlad. Volinském. Pak jsme šli za ustupujícími Rusy přes Luck až k Rovnu.

■ **13. září** jsme dostali pořádný „nářez“ a „hasili“ jsme si to nazpět do Lucku. Pak stála linie naší fronty přes dráhu na Rovno. Náš pluk stál v místech Pálče a Romanova. Nastala služba v okopecch.

■ **2. prosince** mně omrzly nohy. Byl jsem dán v polní nemocnici. Za měsíc jsem jel domů. Doma jsem byl jen 2 dny, na to jsem byl telegraficky povolán nazpět k batalionu, který se převážel z Ruska na italský front.

■ **14. prosince** jsem vyjel z Brna po druhé do pole. Jede nás 50 mužů s koňmi i strojními puškami. Z Brna jsme jeli přes Břeclav do Vídně. Tam se čekalo 10 hodin, tak jsme si zašli do Prátru zahýřit. Z Vídně jsme jeli přes St. Hypolit do Pöchlarumu. Odtud přes Amstadt, Haag, Sv. Valentin do Lince. Krajina se velmi změnila. V Linci se kluci „namazali“, neboť zde stojí litr pravého vína 60 haléřů. Měli jsme s sebou hodného poručíka, rodem Itala (Veligi, synovec poslance Batistiho), který mazal deku s námi. Viděl jsem první Italy raněné, asi 50. Z Lince jsme jeli přes Vels, zde je krásné nádraží, do Puchheimu. Zde vidět již první horské velikány výšky asi 12–14 set metrů. Dále jsme jeli přes Solnohrad k Innomosti. Krajina nádherná, obrovské hory se zvedají k nebesům a sám sníh a led. Jeli jsme přes tunel asi 2 km dlouhý. Od Saalfeldu do Vörglu uchvacovalo oko člověka překrásné pohoří po obou stranách dráhy. Na vrcholcích hor se odráželo slunce od vrcholků hor tak, že se na to dívat oko nemůže. Podél dráhy protéká horská bystřina. Voda v ní je zelená. Pěkný je pohled zejména na vodopády. Před Vörglem jsme projížděli tunelem, který vede přes sráznou horu, na jejímž vrcholku se vypíná starobylý hrad. Jako v pohádce.

Ve Vörglu jsem vlezl do vlaku, který vezl raněné Italy. Smutný na ně pohled. Mnozí bez nohy neb ruky, neb bez obou. Část svého těla nechal mnohý v údolí Rivy, kam my těž spěchali. Bylo mi těch hochů líto, samí 18–22 letí. Dojal mne zvláště jeden asi 20letý alpský střelec,

ale vzezřením člověk inteligentní. Měl ruku u samého ramene utrženou. Pohlédl na mě tak zvláštním, řekl bych vyčítavým pohledem, že se mi srdce sevřelo. Vyrostla mně tak v duchu postava jeho rodičů tam v Itálii, jak asi očekávají svého syna zdravého domů. Možná, že byl jejich jedinou oporou. Odešel jsem od něho s těžkou vyhlídkou do budoucna.

Jedem dále přes stanici Jenbach, kde vede do kopců ozubená dráha, do Haalu a dále do Inemosti. Pěkné město, okolo jako věnec se vypínají hory. Za městem teče z jedné hory po úzkých schodech řeka Inn. Dole žene turbíny v elektrárně, která rozvádí proud do celého města a okolí. Krásné město Matraj, které přejíždíme, jest úplně spálené od bomb, které zde házeli italští letci. Od Inemosti do Bozenu jsme jeli přes 16 tunelů. Bozen je krásné město a středisko turistů. Jedeme již z kopců dolů, vzduch jest víc a více teplejší. Ráno druhého dne jsme přijeli do Brancollu, kde jsou obrovské vinice. V Neumarkt-Traminu jsme stáli 2 dny úplně bez jídla, tak že ani přírodní krásy nás netěšily. Dojeli jsme do St. Michelle, kde se nám vše líbilo, asi proto, že jsme dostali za tři dny trochu jídla. Jeli jsme tramway večer do divadla. Ráno jsme odjeli do Tridentu. Tam nám udělal budíček italský aeroplán, který na nás házel bomby. Nám se nestalo nic, ale zapálil nádraží. Naši čtyři letci jej pronásledovali, no ulétl jim. Za kopečkem u Tridentu byla postavena 30,5 cm motorová baterie. Byl jsem se na ni podívat. U baterie (2 kusy) byly narovnány stohy munice pro ni a ostatní druhy děl.

Večer jsme odjeli do Caliano, poslední to stanice před frontou. Odtud vedou pozemní i lanové dráhy na všechny strany fronty. V Caliano jsme vylezli z vagonů, nasedlali koně a pěšky jsme šli asi 12 km do Roveretto. Toto jest velké krásné město se širokými domy. Obyvatelé většinou Italové. Na italskou hranici jest jen několik km. Zavedli jsme naše koně do krásné budovy a jak jsme se hned přesvědčili, bylo to Národní italské divadlo. Uvnitř vše zpustošené. My jsme se ubytovali v protější budově a sice v technice. Také zde vše rozbito a přelámáno. Fyzikální komnata, knihovna ba i kaple, vše rozbito. Bylo zde možno vidět i harmonia, piana, stroje v jednom rumu. Spali zde Maďaři a až bude po vojně jednou, tak obyvatelé tohoto města jistě dlouho budou vzpomínat na kulturní maďarské Huny.

Kamarádi odešli sehnat něco k snědku, ale ničeho nebylo. Sehnali ale někde bečku vína, tak se do ní hned pustili. Na ulici se ale ve dne nesmí chodit, poněvadž italská hlídka vše ve městě pozoruje z protější hory, kde mají svoji linii. Proto jsou také přes všechny ulice pověšeny větve ze stromů. Druhý den večer jsme vyšli z Roveretta na pozici k našemu 3. pluku, který stál v okopech. Létal nad námi italský letec a házel proklamace v německé a italské řeči. Přišli jsme ke svým v 11 hodin večer a hned se zabalili do palatek a usnuli. Ráno v 8 hodin jsme šli v útok na opevněné okopy italské. Po celodenním boji a obrovských ztrátách se Italové vypudili. Po krátkém oddychu jsme postupovali asi 8 km, kde jsme se zakopali. Tak jsme drželi frontu až do 2. května, kdy jsme znovu útočili. Při tom byl rozbit náš prapor, císařských myslivců a prapor od 99. pluku.

Boj byl hrozný, děla hřměla svoji píseň hroznou a do toho naše 30,5 cm baterie, jako když se peklo otevírá. Italové byli zahnáni, no za jakých obětí. Sta, ba tisíce mrtvol se válelo na bojišti. Bylo ale skvostné se dívat s posledních vrcholků Alp do krásné italské roviny.

Došli jsme až 18 km od hranice do Itálie. Podíval li se člověk za sebe na horské velikány, jejichž vrcholky sněhové se leskly v záři slunečné. Po kopcích jako v pohádce rozházené pastýřské salaše a u nich velká stáda dobytka. Podíval li se člověk dolů před sebe, vše viděl v samé zeleni a květu. Rostou tam fíkovníky, stromy pomerančové a morušové. Dlouho jsme se ale netěšili. Za 3 dny dělali Italové protiútok a my brali „roha“ až k Roverettu. Ten strašný ústup nás stál skoro celé doplnění, které nám přijelo. Tak jen jedna lavina nám zasypala celou „kompanii“, celkem asi 241 lidí. Při tom zahynul též přítel Pospíšil. U Roveretta jsme se konečně zastavili. Nás směnil maďarský pluk a my odešli do Caliana. Tam jsme sedli do vagonů a odjeli do Tridentu. Když jsme stáli na nádraží, házel bomby na něj italský letec. Byl ale baterií sražen a padl nedaleko našeho vlaku. Vše bylo rozbito a letec ještě s jedním důstojníkem zabiti.

1916

■ **3. června 1916** to bylo, kdy ruský generál Brusilov hnál „naše“ z Ruska. Když jsme večer odjížděli z Tridentu, již jsme věděli, že jedeme na ruský front „to vytrhnout“. Zase ta cesta přes Alpy, Linec, Vídeň do Buda Peště. Tam jsme již dostávali první zprávy o nástupu generála Brusilova. Dále jsme jeli přes Miškolc, Sátoral, Banon přes průsmyk v Karpatech do Zagorie v Haliči. Zde jsme viděli již první následky bojů, které zde před nedávnem zuřily. Další naše cesta byla přes Chyrov, Sambor, Drahobyč, Stanislavov do Haliče. Odtud přes Chodorov do Lvova. Tam jsme se setkali s 1. baterií našeho pluku. Ze Lvova jsme odejeli přes Klodno-Žiltanče a Kamňůvku do Stojanova. Zde jsme vylezli z vagonů a šli pěšky před Druskopol do bitevní čáry za vesnicí Dolgu. Odtud jsme postupovali za ustupujícími Rusy, které rozehnala německá říšská 37. divize. Došli jsme až ku Gorochovu, kde jsme narazili na ruský dělostřelecký i kulometný oheň. Počkali si na nás.

■ **24. června** Když jsme se dali jakž takž do pořádku, okamžitě jsme přešli v protiútok, byli jsme ale s velkými ztrátami odrazeni. Vykopali jsme si narychlo okopy. Pak každý den začal buďto náš neb ruský nástup, no jak z naší tak z jejich strany byl odražen. Tehdy jsem dostal velkou chuť dostat se do zajetí, no příležitost vhodná se mi nenaskytla. Chtěl jsem se též poranit, ale scházelo odvahy. Tak jsme běhali z jednoho kousku fronta na druhý.

■ **29. června, 30. června a 1. července** byl ještě velký boj. U vesnice Zlaté Lípy začala střílet německá artilerie náboji s udušlivými plyny. My dostali všichni masky proti těmto.

■ **3. července** Rusové útok s plyny nám splatili druhý den. Zdechlo nám tehdy u oddělení 16 koní pod kulometry. Se mnou byl již tehdy konec trpělivosti. V 9 hodin ráno, kdy obyčejně začala střílet naše i ruská artilerie bubnovým ohněm, jsem se zahrabal celý do země a očekával celý zpocený konec světa.

■ **6. července** jsem byl uvázan 2 hodiny ke stromu za to, že jsem zaletoval kamarádům konzervy, které oni vyjedli ještě na italské frontě. Přišlo se na to až za 3 měsíce!

■ **7. července** nám přečetli v „befelu“, že byl ve Vídni oběšen náš bývalý velitel na italské frontě poručík Veligi, který zavinil náš ústup z Itálie. Bylo nám jej líto, neboť jsme jej měli

rádi pro jeho výbornou povahu. Nadržoval hodně nám Čechům a sám byl italského původu. Odešel od nás po příkazu při odjezdu z Itálie.

■ **8., 9. a 10. července** byla jen dělostřelecká přestřelka.

■ **10. až 15. července** Naše útoky na ruské opevněné linie, ale bez výsledku a s velkými ztrátami.

■ **16. července** jsem dostal rozkaz jít na pravé křídlo ke kulometu, který byl vyhozen granátem. Šel jsem ještě se známým přítelem Hirschlerem – Němcem, ale dobrým hochem, který se rád učival česky. Jdeme spolu k vesnici Hájenka u městečka Gubina, když proti nám vyjeli nějací jezdci z lesa a ženou se proti nám. Ztuhl jsem jako kámen strachy, neb jsem ihned poznal, že jsou to kozáci podle dlouhých kopí a malých koníků. Bez výstřelu se hnali k nám, asi proto, že nechtěli vzbudit pozornost v naší linii. Já okamžitě věděl, co mám dělat (nadarmo nás neučili v kasárnách „klecübung“), proto jsem dal rychle ruce nad hlavu. Situace byla těžká, ale musel jsem se zasmát příteli Hirschlerovi, který využil své znalosti češtiny tím, že dal ruce nad hlavu a řval z plných plic: „Na zdar“ a „já Čechi“. To bylo vše v jednom okamžiku. Mimo nás se prohnala spousta kozáků s červenými výložkami na kalhotách a černých beranicích. Nás si ani nevšimli a atakovali linii, kde nabírali užaslé Maďary jako na vidličky. Já si to rychle „šněroval“ k řetězu, který jsem uviděl na návrší. Byla to ruská pěchota a sice 24. sibiřský pluk, který prorval naši linii a sice kde byli Poláci a rychle nás obkroužil. Mně neudělali nic, jen jsem jim odevzdal svůj revolver a bodák. Počkal jsem za ruskou linií u štábu na druhé zajatce, které kozáci rychle převáděli. Pak nás zavedli hluboko do jejich týlu. Tam jsem mluvil s jedním Čechem, který sloužil v ruské armádě. Dal mi adresu na „Svaz českých spolků v Rusku“, kam prý se mám obrátit, až přijdu do Kyjeva.

Seřadilo se nás zajatců velké množství a sice 500 důstojníků a 13 tisíc mužů. Myslel jsem si tehdy, že jest již s Rakouskem konec. Vyšli jsme od fronty směrem na Dubno. Co jsem tehdy vytrpěl není možno ani vylíčit. Z Dubna jsme šli zase zablácenou silnicí do Rovna. Tam jsme utrmáceni a hladoví přišli v noci. Dali nás do nějaké čeledny. Stulil jsem se do kouta a ihned usnul. Probudila mě brzy velká bolest na tváři a zádech. Kouknu a vidím, jak do mě řeže knutou a nadává ruský důstojník. Vstal jsem a ptal jsem se jej se slzami v očích, proč mě bije. Pohlédl na mě udiveně a ptal se mě rusky, čemuž jsem porozuměl, jestli jsem Čech. Já mu řekl, že ano. To on mi řekl, co zde dělám mezi Maďary, že nevěděl, že jsem Čech. Vzbouzel takovým způsobem Maďary, aby si přeměnili rakouské peníze za ruské. Měl jsem naučení, že se mám držet našich. Z Rovna jsme šli pěšky do Kyjeva, cesta hrozná, měl jsem nohy opuchlé, strašný hlad, neboť nám dávali kus černého chleba denně a jednu kostku cukru. Jednou za tři dny nám dali špinavé vody – prý polévky. Prodal jsem hodinky za 3 ruble, pak jsem měl asi 4 ruble za rakouské peníze. Brzy jsem to ale utratil.

■ **6. srpna** jsme došli hladoví a rozbití do Kyjeva, tedy za 17 dní pochodu. Mnozí moji noví kamarádi do Kyjeva ani nedošli. Přes Kyjev nás vedli do Dárnice, velkého zajateckého tábora asi 2 hodiny od Kyjeva. Tam nás rozdělili po barácích, Čechy zvlášť. Zde jsem poprvé se dozvěděl o „České Družině“, jakési legii dobrovolníků Čechů, kteří jdou vybojo-

vat naši samostatnost. Také jsem jich hned několik uviděl. V ruské uniformě, samí mladí hoši. Okamžitě jsem měl svoje sympatie u nich. Byl bych také okamžitě vstoupil do Družiny, řekli mně ale sami, abych si napřed odpočinul a dobře vše rozmyslel. V Dárnici jsem byl asi 13 dnů a chodil jsem s ostatními kamarády nosit pytle, neb čekali na loď ke Dněpru.

■ **30. srpna** nás dali do vlaku a vezli nás přes Moskvu do zajateckého tábora u Nižního Novgorodu. Tam jsem byl 3 dny. Vší a blech tam bylo tolik, že jsme je prostě nehledali, ale setřepávali s košile, kterou jsem měl na sobě již 2 měsíce a druhé nebylo. Také prátl nebylo v čem a čím. Denně umíraly desítky zajatců na tyfus. Někteří se také utopili na záchodě. Sám jsem viděl jednou asi o půlnoci, jak se probořila deska nad jámou a čtyři zajatci padli do ní.

■ **4. září** přišel do tábora inženýr Danievského muničního závodu, svolal všechny zajatce a ptal se, kdo chce jít dělat „pro“ Rakousko municí. Přihlásilo se nás asi 20 Čechů. Sliboval nám, že prý budeme mít výbornou stravu, každý svoji postel a pěkný plat. Ihned jsme s ním odjeli přes Moskvu do Kyjeva. Z nádraží jsme šli do Danievky, Kyjevské to předměstí a přímo do závodu. Závod se mně zamlouval, pěkně stavěný uprostřed zahrady. Pracovalo zde 2 000 ruských dělníků a 800 zajatců. Vyráběly se zde miny 75 funtové, bomby, granáty a šrapnely. Dostali jsme hned najíst a zavedli nás do koupelny. Druhého dne jsme šli do práce. Mě přidělili na 2. masterskou na rýsovací desku, k pomoci ruskému technikovi. Brzy jsem ale pracoval úplně samostatně. Za práci, za kterou dostával ruský 10 rublů denně, mně dali 27 kopějek. Za první výplatu za 14 dní dostal jsem 3,80 ruble, koupil jsem si plášť a prádlo od projíždějících zajatců.

Tak jsem si pomalu zařizoval domácnost. Při druhé výplatě jsem si koupil civilní čepici. Poměry byly ale docela jiné, než jak nám řekl inženýr v Nižním Novgorodě. Kuchyň jsme měli sice svoji, ale vařila pod psa. Postel jsme měli také každý „svoji“, ale v jedné malé světnici nás bylo 28. Postel ale byla s poschodím, neboť byly vlastně čtyři nad sebou. Bylo to přizpůsobeno jako pro králíky a ten čtvrtý, který ležel nahoře, musel jen ležet, neboť na sezení nebylo místa u stropu. K tomu, když lezl dolů, neb nahoru, postel se kymácela jako „archa úmluvy“. Ještě hůře bylo, když ten nahoře převrhl kotýlek s čajem, pocítili to ihned kamarádi pod ním. Někdy nám bylo ale toto čtvrté poschodí dobré, neboť jsme se tam ukryli v neděli, když vyháněl zajatce na práci ruský šikovatel a sice skládat na nádraží cihly. To bylo místo nedělního odpočinku. Kdo nechtěl jít, dostal jich nagajkou tolik, že se jen bolestí svíjel. Tak ubíhal den ode dne smutného zajateckého života.

■ **18. září** jsem se zapsal do Svazu a zároveň do Českého vojska. Přijmout mě ale nechtěli, že prý dělám municí pro armádu, ve které bylo nedostatek střeliva.

■ **2. listopadu** byl na závodě japonský následník trůnu s několika generály. Velmi ho asi zajímalo, že jsme zajatci a děláme municí, neboť si nás dlouho okukoval. Důvěrníka naší české organizace se ptal francouzsky, proč máme na čepicích běločervené kokardy. Ten mu vše vysvětlil.

Chodil jsem v prázdnou chvíli také za děvčaty, které byly za „austrijáky“ celé pryč. Svátky Vánoční jsem prožil klidně ve vzpomínkách na domov.

1917

■ **27. ledna** jsme se hráli v sále „Na požárně“ divadlo pro ruské obecnstvo. Dávali jsme „Vzdávání se 28. pěšího pluku“. Já měl úlohu Jaroslava. Účinkovala též naše zajatecká kapela, která měla 35 mužů, na nástroje vlastní výroby. Úspěch byl velký, obecnstvo nabito. Výtěžek jsme poslali srbským dětem.

■ **2. února** byl na závodě velitel armády generál Brusilov s generálem Ivanovem. Hovořil s námi zajatci srdečně a chválil nás za naši práci. My s úctou poslouchali velikého ruského vojevůdce, který hovořil o našich vojácích a jich činech. Za dva dny přijel do Kyjeva a zašel do závodu ruský car Mikuláš II. se svojí ženou a dětmi. Velký dojem na nás neudělal, i on si nás také ani nevšiml. Na ulici jej vítaly tisícové zástupy lidí, kteří se tak tlačili, že je museli kozáci rozhánět nagajkami.

Koupil jsem si také civilní šaty (vlastně hadry) za 18 rublů, jen abych nemusel chodit v rakouských cárech. Na závodě naše česká organizace sváděla velké boje s austrofilly, kteří stále se těšili, jak nás budou věšet, až přijdeme domů. Ze 400 Čechů nás na závodě bylo organizováno 60. Když jsme přišli na závod, organizace ještě nebylo. Tehdy ještě zajatci zpívali při práci „Zachovej nám Hospodine“ a dávali počest rakouským felákům! Koncem ledna jsem byl též trestán a sice pro neuposlechnutí ruského staršího, co byl nad policajty. Byl jsem zavolán k výslechu ke starému generálu – Polákovi, který byl nad závodem pánem. Vynadal mně „austrijské svoločí“, ačkoliv dobře věděl, že jsem Čech a organizován. Dal mi též revolver na prsa, že mě zastřelí. Poznávám to proto, poněvadž to byl úžasný germanofil a nás Čechy strašně nenáviděl. Však o něco později, při revoluci, byl lidem zastřelen. Dal mi tehdy trest, držet v pytlíku na zádech 32 kg kamení a sice dvě hodiny. Bylo dosti zima, když mě postavil ten jistý starší, kterého jsem neuposlechl (chtěl, abych šel v neděli skládat cihly na dráhu) přímo u vchodu do závodu. Bylo právě 12 hodin, kdy všechno dělnictvo i úředníci a děvčata vycházeli ze závodu. Jak mně bylo hanba, když si mne prohlíželi. Kamení jsem ale dlouho nedržel, neboť jsem se zeptal strážníka, jestli by mě pustil, když mu dám rubl. Chtěl více, když ale viděl, že víc nemám, tak vzal rubl a sundal mi pytel ze zad a pustil mě.

Pořádali jsme zase divadlo se zábavou. Hrála naše hudba, které koupil náš ředitel závodu nástroje za 22 000 rublů. Hráli hezky, takže od toho dne chodili hrát do ruských zábav a divadel.

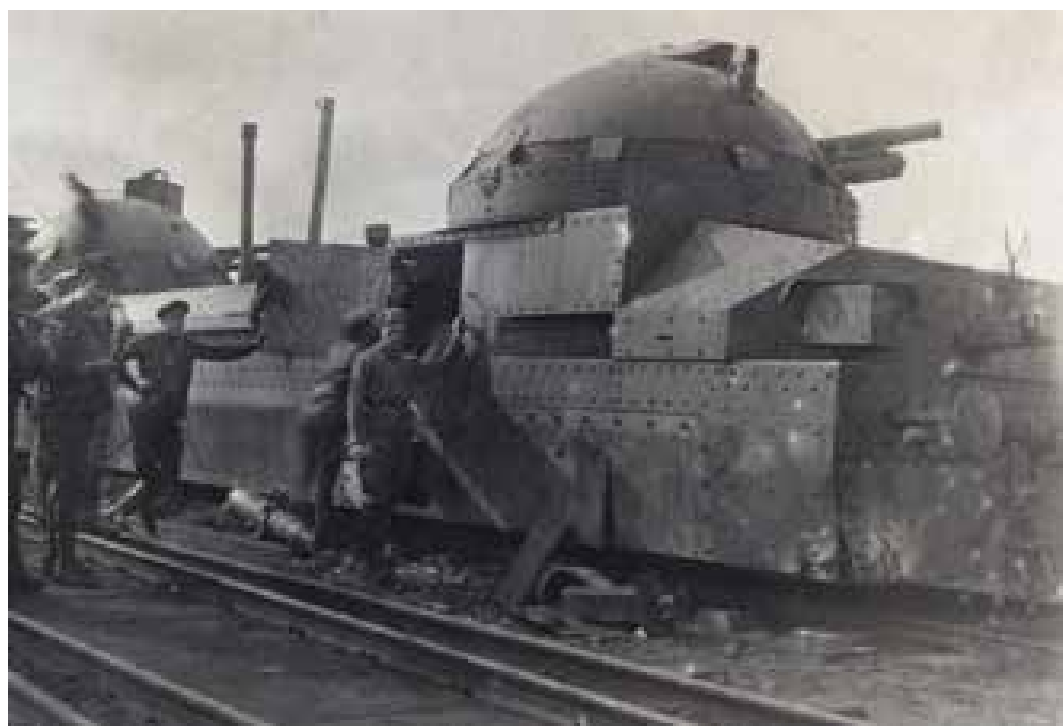
Drahota stále stoupala a mezi lidem to již vřelo. Přišla na vrch aféra Stürmerova, který chtěl udělat s Německem separátní mír. Lid byl blízek zoufalství.

■ **26.–27. února.** V Rusku revoluce. První zprávy jsme v Kyjevě dostali 1. března, v Petrohradě lid s předsedou Hospodářské dumy Rodzjankem a Miljukovem shodil carskou vládu, ministry zavřeli. V Kyjevě velkých bouří nebylo, jen tu a tam menší srážky. My organizovaní Češi jsme dostali vintovky a byla nám svěřena ochrana závodu před temnými elementy.

■ **3. března** byl arestován car Mikuláš se ženou, která zaprodávala zároveň s Griškou Rasputinem ruský národ Němcům.

Naši na pozici, 1918

Náš obrněný vlak po boji, 1918

Na hranicích Evropy a Asie, 1918. Mlčoch je označený hvězdičkou.